

זכות התורה ולומדיה מוקדשים לטובת נשמת
הרבני הנגיד הנכבד הרה"ח ר' אריה (לייבל) בהרה"ח ר' יונה רובין ז"ל

הלימוד היומי:

פרשת ויחי | יום ג | י' בטבת תשפ"ו | פרק מ"ח פסוק י"ז - פסוק כ"ב

יוסיף דעת

סביבותיהם נלחמו בהם?

על הכתוב בפרשתנו (מח, כב) ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי, כותב רש"י: 'כשהרגו שמעון ולוי את אנשי שכם, נתכנסו כל סביבותיהם להזדווג להם וחרג יעקב כלי מלחמה כנגדן, ע"כ. ותמוה, שלכאורה דרש זה הוא נגד מקרא מפורש (לה, ה) ויסעו ויהי חתת אלקים על הערים אשר סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב, ואיך כתב כאן רש"י שהתכנסו כל סביבותיהם להילחם בהם!'

חידוד בפרשה

עשיו הרשע

מצא בפירוש רש"י בפרשתנו תשובות לשאלות:

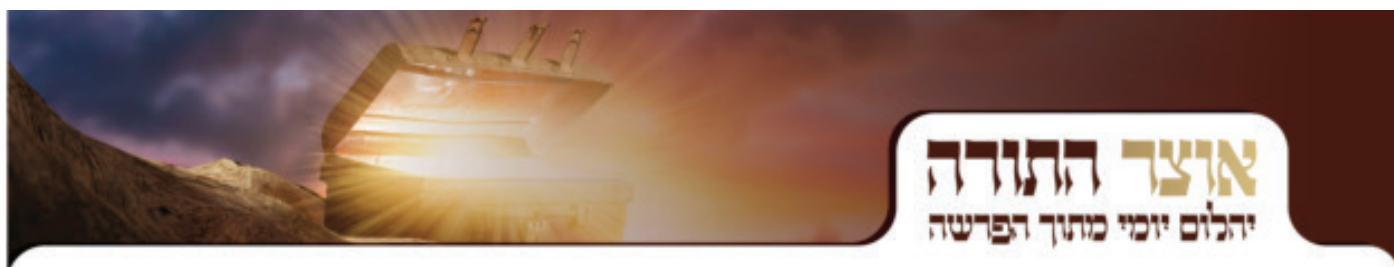
- מה לקח יעקב מאת עשיו הרשע בחכמה?
- ומה קנה יעקב מאת עשיו בכסף וזהב?
- ומה גנבו שמעון ולוי מאת עשיו הרשע?
- ועל מה בא עשיו הרשע לערער?
- ומי אמר שעשיו הוא 'רשע ועינו רמה'?

כמונח בקופסא

חיבב את הארץ

בפרשתנו נאמר (נ, כה) וישבע יוסף את בני ישראל לאמר וגו' והעלתם את עצמתי מזה. באחת

הפרשיות בחמשה חומשי תורה, כותב רש"י, שיוסף חיבב את הארץ כשביקש 'והעליתם את עצמותי', וגם בנות מצאצאיו חיבבו את הארץ. היכן הם דברי רש"י אלו?

פרנסת תלמיד חכמים – נס! **ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (מט, טו)**

האותיות מ' וס' רומזים על נס, כדברי חז"ל (שבת קד, א) מ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדים. וזהו שרמז כאן הכתוב שפרנסתם של לומדי התורה היא בדרך נס, ויט שכמו לסבול – את עול התורה, ויהי למ"ס עובד - פרנסתו תהיה בדרך נס כאותיות מ' וס' שבלוחות.

(בנין דוד)

התשובה שהשיבו משמים **יששכר חמור גרם וגו' ויט שכמו לסבל ויהי למס עבד (בראשית מט, יד-טו)** **יששכר חמור גרם - חמור בעל עצמות, סובל עול תורה כחמור חזק שמטעינין אותו משאוי כבד. ויט שכמו לסבול - עול תורה (רש"י).**

סוד ההתעלות בתורה, סוד הדבקות בתורה, מבואר כאן בפירוש רש"י, לאמר: לימוד התורה צריך להיות מתוך קבלת "עול תורה", גם אם הלימוד כרוך בקשיים, במסירות נפש, בהקרבה, צריך יהודי להתמסר ללימוד התורה כשור לעול וכחמור בעל עצמות הסובל עליו משא כבד.

שנה אחת, עם נעילת חודש תשרי, נענה הרה"ק רבי יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, ואמר לתלמידיו: יודע אני מה ביקש כל אחד מכם בתפילתו, ומה ענו לו מן השמים.

אחד התלמידים הרהיב עוז ושאל: מה אני ביקשתי, ומה ענו לי?

אמר לו הרבי: אתה ביקשת שיזמינו לך מן השמים בתחילת השבוע את הכסף הדרוש לך באותו שבוע, כדי שלא יהיו לך טרדות פרנסה המפריעות לך בלימוד התורה. אפילו הוספת ואמרת בתפילתך, שאתה מוכן לוותר על שני זהובים לשבוע, ובלבד שתקבל הכל ביום ראשון, ותוכל ללמוד תורה ולעבוד את ה' ביישוב הדעת.

'אכן, ממש כך התפללתי' – אישר התלמיד. והוסיף ושאל: 'ומה ענו לי משמים?'

'על "נכונותך" לקבל פחות שני זהובים, צחקו בשמים, וכי חסר דבר אצל המלך?! ואילו על טעם נתן שהטרדות מפריעות לך, השיבו משמים: מניין לך שהקב"ה חפץ בתורה ובתפילה הבאות מתוך מנוחה ושלווה, אולי יש לו יותר נחת רוח מהמאמץ והעמל, כשאתה נושא עול תורה כשור לעול וכחמור למשא, למרות כל הטרדות!

אפרים ומנשה כראובן ושמעון

בורא עולם הבטיח ליעקב אבינו שאחד מבניו יחלק לשני חלקים. יעקב העניק מתנה זו ליוסף בנו, כך ששני בניו מנשה ואפרים, ייחשבו כשני שבטים ויקבלו חלק נפרד בארץ. ואמנם ארץ ישראל התחלקה 'לגולגלותם', כלומר שכל איש יחיד קיבל לעצמו חלק שווה בארץ [חוץ מבן כורות שקיבלו חלק כפול], כך ששבט מרובה באנשים קיבל חלק גדול, ושבט מועט קיבל חלק קטן. לאור זאת, לכאורה אין הבדל אם מנשה ואפרים ייחשבו כשני שבטים או כשבט אחד, כי בכל מקרה יקבלו שטח שווה. אלא הריווח בכך שמנשה ואפרים ייקראו שבטים לעצמם, נוגע לדברים הבאים: א. להטיל להם גורל נפרד בעת חלוקת הארץ לפי שמות השבטים. ב. שיהיה להם נשיא נפרד. ג. לקבוע להם דגל נפרד בחנייתם במדבר.

הנושא היומי בפרשה

- בקשת יוסף להעביר את יד ימין על מנשה • סירובו של יעקב בגלל שיהושע ייצא מאפרים • ברכת 'ישימך אלוקים' • מתנת העיר שכם והבכורה ליוסף

היום נלמד שיוסף הרים את יד ימין של יעקב מעל ראש אפרים וביקש מיעקב שיניחו על מנשה, אך יעקב מסרב בנימוק שאפרים יגדל יותר ממנשה כשייצא ממנו יהושע בן נון, ויעקב מוסיף עוד ברכה שכל אב בישראל בדורות הבאים יברך את בנו שיהיו כאפרים ומנשה. אחר כך מעניק יעקב ליוסף במתנה את העיר שכם שיקברו אותו שם, וכן את חלק הבכורה שבניו יקבלו שני חלקים בארץ.

הרמת היד:

כשראה יוסף שאביו הניח את יד ימינו על ראש אפרים, היה הדבר רע בעיניו של יוסף, ולכן הוא תמך בידו הימנית של אביו והרים אותה, במטרה להסיר אותה מעל ראש אפרים ולהניח אותה

על ראש מנשה.

בעודו מחזיק ביד אביו נענה יוסף ואמר לו: 'לא כן אבי! אלא זה העומד לימינך הוא הבכור, ולכן שים נא ימינך על ראשו!'.

שמש בגבעון:

אבל יעקב סירב ואמר ליוסף: 'ידעתי בני, ידעתי, שמנשה הוא הבכור, ובאמת הוא עתיד להיות לעם ולגדול, כי ייצא ממנו גדעון שהקב"ה יעשה נס על ידו'.
'אולם אפרים אחיו הקטן יגדל יותר ממנו, כי עתיד לצאת ממנו יהושע בן נון שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל'.
זאת ועוד, ששמו ושמעו של יהושע שייצא מזרעו, יתמלא ויתפרסם בכל הגוים כאשר יעמיד השמש בגבעון ואת הירח בעמק איילון'.

ישימך אלוקים:

יעקב הוסיף באותו היום עוד ברכות למנשה ואפרים, ואמר ליוסף: 'כל אב הבא לברך את בנו יברך אותם בבניך המבורכים, כשיאמר לבנו: "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה".'

דגלים והנשיאים:

בנוסח זו בו הזכיר יעקב את אפרים לפני מנשה, קבע שלעולם יהיה אפרים קודם למנשה, בין בסדר הדגלים אשר חנו במדבר, שבפרשת הדגלים מוזכר בתורה אפרים לפני מנשה, וכן בקרבנות הנשיאים לחנוכת המזבח, שאפרים הקריב לפני מנשה.

אלקים יהיה עמכם:

יעקב פונה אל יוסף ואומר לו: 'הנה אנכי עומד למות, אולם גם אחרי מותי יהיה אלוקים עמכם, ובסוף הוא יחזיר אתכם אל ארץ אבותיכם'.

מתנת העיר שכם:

אחרי שהזכיר יעקב את חזרת בני ישראל לארץ אבותיהם, הוא ממשיך ואומר ליוסף בהקשר לכך: 'בגלל שאתה טורח להתעסק בקבורתי, אזי באותה מידה אנהג עמך ונתתי לך במתנה את העיר שכם כדי שתקבר שם, ועיר שכם זו תהיה לך כחלק נוסף בארץ, יותר מחלקם של אחיך'.

חרב וקשת:

'כי את העיר שכם לקחתי מיד חמור האמורי, אחרי ששמעון ולוי הרגו את אנשי שכם, והתכנסו כל האומות כנגדי למלחמה, ואני חגרתני על ירכי כלי מלחמה, חרב וקשת, וניצחתי אותם ולקחתי את העיר הזאת לעצמי, וכעת אני נותן לך אותה במתנה'.

חלק הבכורה:

פירוש נוסף: אין הכוונה לעיר שכם, אלא 'שכם' פירושו 'חלק', והכוונה על החלק הנוסף שבכור נוטל בירושת אביו, וכך אמר יעקב ליוסף:
'אני נותן לך את זכותו של הבכור לקחת חלק נוסף, כך ששני בניך מנשה ואפרים יקבלו שני חלקים בארץ. כי את חלק הבכורה לקחתי, בחכמתי ובתפילתי, מיד עשיו אחי העושה מעשים מרושעים כדרך הגויים האמוריים [פירוש נוסף: עשיו צד את אביו באמרי פיו].

מספר לחיגו מארה"ב: 151-8988-1351
מספר לחיגו מאנגליה: 443-3061-30131

02.500.20.18

מבחנים | שיעורים במגוון שפות
וסגנונות | חידות | הגרלות | ידיעות
ועדכונים | אזור אישי | ועוד

קו 'קול התורה' – שמעו ותחי נפשכם!

